

BÄRBEL WARDETZKI
Siyasette ve Toplumda
Narsisizm, Ayartma ve İktidar

BÄRBEL WARDETZKI 1962 doğumlu. Pedagoji ve psikoloji öğrenimi gördü, ardından Gestalt terapisinde uzmanlaştı. 1983'ten beri psikoterapi yapıyor. 1989'dan beri narsisizm meselesiyle meşguldür.

www.baerbel-wardetzki.de

Narzissmus Verführung und Macht, in Politik und Gesellschaft

© 2017 Europa Verlag GmbH & Co. Kg

Bu kitabın hakları AnatoliaTelif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 2685 • Politika Dizisi 180

ISBN-13: 978-975-05-2516-2

© 2018 İletişim Yayıncılık A. Ş. (1. Basım)

1. BASKI 2018, İstanbul

EDİTÖR Tanıl Bora

YAYINA HAZIRLAYAN Ozan Değer

DİZİ KAPAK TASARIMI Utku Lomlu

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Remzi Abbas

BASKI Sena Ofset · SERTİFİKA NO. 12064

Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, B Blok, 6. Kat, No: 4NB 7-9-11
Topkapı, 34010, İstanbul, Tel: 212.613 38 46

CILT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırım Caddesi, Gelincik Sokak,
Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 10721

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BÄRBEL WARDETZKI

Siyasette ve Toplumda

Narsisizm, Ayartma ve İktidar

*Narzissmus Verführung und Macht
in Politik und Gesellschaft*

ÇEVİREN *Deniz Cankoçak*

İÇİNDEKİLER

Konuya Giriş	9
NARSİSİZM	13
1. İlginç bir üçlü	15
2. Narsisizm nedir?	17
3. Narsisistik iktidar yükselişte mi?	20
4. Narsisistik toplum bulaşıcı bir narsisizm hastalığı mıdır?	23
5. İdeal imge	26
6. Dünyayı gönlümdeki gibi yapacağım	28
7. Benmerkezcil ve empati yoksunu	31
8. “Narsisistleri” bu kadar çekici kılan nedir?	32
AYARTMA	35
9. Ayartıcılar hayaller dağıtırlar	37
10. Narsisistik ayartma	40
11. Ayartılan çocuklar - ayartan yetişkinler	42
12. Karizma ve liderlik	43
13. Düşüncenin ve savaşıncının karizması	46

İKTİDAR	49
14. “Güçlü adama” duyulan özlem	51
15. Diktatörler veya kötü huylu narsisizm	53
16. Dişil narsisizm ve iktidar	55
17. “Narsisist” ve “ekhoist” - başarılı bir ittifak	59
18. Muktedirler ve uyruklar	60
19. İktidar insanı nasıl değiştirir?	62
20. Kitlenin iktidarı	65
21. Medyanın ve internetin iktidarı	66
İKTİDARIN KARANLIK YANI	71
22. İktidarın istismarı	73
23. Manipülasyon ve manevi taciz	76
24. Narsisistik iktidarın tuzağında	80
25. Drama üçgeni ve suçlu arama	83
26. Narsisistik incinme ve intikam	86
27. Sahtekârlık, yalan ve gerçek sonrası	88
28. İktidarın karanlık yanı - Lüsifer etkisi	91
29. Yabancı düşmanlığı ve popülizm	94
30. Radikalleşmenin önlenmesi	98
31. Sorgulamadan inanma eğilimi ve gerçeklik kontrolü	101
32. Uzlaşma ve yön tayini yerine bölme mekanizması ve kafa karışıklığı	102
33. Ekonominin narsisistik yapıları	105
34. Narsisizmdeki antidemokrasi	107
35. İnsanî olan nerede?	109
36. Narsisist muktedirlerle ilişki - bir mayın tarlası	110

NARSİSİZME MUHALEFET	113
37. Faydalı iktidar ve liderlik	115
38. İktidarı bırakmak	117
39. Olumlu yaşanan narsisizm	120
40. Çokbilmişliğe karşı bilgelik	121
41. Bizi “narsisistlere” bağlayan nedir?	124
42. Verilebilecek üç karşılık	125
<i>Güçlü bir özgüven</i>	125
<i>Demokrasi ve birleşmiş bir Avrupa</i>	127
<i>Birlik olmak</i>	129
43. Donald Trump’a ilişkin ilave	130
Son Söz	135
KAYNAKÇA	137

Konuya Giriş

Narsisizm kavramı herkesin ağzında dolaşıyor, narsisistler de mantar gibi yerden fırlamışlar sanki. Her yeni seçim, ortaya narsisist maskesiyle parlayan ve herkesi küçük parmağında oynatan yeni bir insan çıkarıyor. Bu insanları bu kadar çekici kılan nedir ki iktidar konumlarında bu kadar sık görülüyorlar? Bizi nasıl ayartıyorlar ve biz bundan ne kazanıyoruz? Ve hangi olası tehlikelere yol açıyorlar?

Bu sorular özellikle giderek daha fazla sağa kaydığımız ve tek adam rejimlerinin giderek arttığı günümüzde sordurtuyorlar kendini. Ama sosyal ilişkiler de egoizm ve bağlanma sorunlarıyla, giderek daha fazla narsisistik karaktere bürünmüş durumda. Birçok ikili ilişki narsisistik ayartma ile başlıyor ve destekleyici, taşınabilir bir ilişkiye dönüşmüyor. İnsanlar narsisistik bir şekilde abartılmış güzellik ve güç iddialarında başarısız oluyorlar; bunlar yeme bozukluklarına ve tükenişe dönüşüyor. Sosyal medya da insanları *selfie*'lerle sarhoş olmaya ve kendini bu yolla önemli hissetmeye kıskırtıyor. Verilerin sömürülmesinden ve yalan haberlerle istismardan hiç bahsetmiyorum bile. Narsisizmin negatif filizleri her yanı sardı mı?

Buna rağmen narsisist insanların bu kadar sıklıkla yönetici pozisyonlarına gelmesi, toplumda billurlaşma noktası ve arzulanen sevgi nesnesi haline gelmesi nasıl mümkün olabiliyor? Çünkü narsisizm aynı zamanda başarı, popülerlik ve büyüklük de vaat ediyor. Özellikle de görünmenin olmaktan daha fazla geçerlilik taşıdığı, parıltı, alkış, güç ve kariyerin yüksek değerler olarak görüldüğü günümüzde. Zaman zaman hayranlık duyulan kişilere seve seve bağlanıyoruz, çünkü onların parıltısı bizim üzerimize de düşer ve özdeğer duygumuzu güçlendirir. Sorun, bunun için ödediğimiz bedelin ne kadar olduğudur. Çünkü narsisist lider, yönetici ve partnerler başta verdikleri sözleri çok nadir olarak tutabilirler ve sonunda eli boş, öylece kalakalırız.

Kendimize onlardan ne ümit ettiğimizi de sormalıyız: Yani hangi narsisistik ihtiyaçlarımızı karşılamaları gerektiğini. Bunu bilirsek, onların iktidarına tabi olmak zorunda kalmayız, daha özerk şekilde ve kararlarımızı kendimiz verecek kendimize bakabilir, yaşamımızı kendi vizyonumuza ve değer ölçülerimize göre düzenleyebiliriz. Ancak bu, sorumluluk üstlenmek ve düşünmek anlamına gelir. Ne var ki çok çeşitli sebeplerle pek çok insan bunu yapmayı istemez, onun yerine politik sözlerin ve boş vaatlerin peşinden koşmayı tercih eder – uzun vadede bunlar onun ne maddi ihtiyaçlarını karşılar, ne de ruhsal açlığını doyurur. İşte bu tutum popülizme zemin hazırlar. Ve bu, “narsisistler” için harika bir oyun sahasıdır.

Bu kitapta yalnızca narsisist liderlerce ayartılma değil, narsisizmin karanlık yönleri de ele alınmaktadır: İktidarın kötüye kullanılması, yıkıcılık, otokrata düşkünlük, kontrol ve manipülasyon. Bütün bunlar korku, tehdit ve kafa karışıklığını tetikler, zaten pek çok insanda hissedilmekte olduğu gibi. Her yerde güvensizlik vardır: “Nereye gidiyoruz? Bu durumla nasıl baş edebiliriz? Tekrar huzura kavuşmak için

ne yapabiliriz?” Çünkü korku ne iyi bir rehber ne de çözümdür.

Politikacılar ve davranışları hakkındaki önermelerimin tümü dergilerde, kitaplarda, internette ve televizyonda yayımlanmış, kamuya açık haberlere dayanmaktadır. Birçok yerde kaynaklara atıfta bulundum. Bu kitapta ne Bay Trump ile ilgileniyorum, ne de politik bir analiz yapıyorum. O işi konunun uzmanlarına bırakmayı tercih ederim. Benim yapmaya çalıştığım, narsisistik belirtileri ve bunların toplumsal ve politik senaryolara olan etkilerini aktarmaktır. Bunlar Donald Trump'ta özellikle bariz şekilde ortaya çıktığı için sıklıkla O'na atıf yapılıyor. Konunun güncelliği de bunu gerektirmektedir.

Sizleri narsisistik süreçlere duyarlı hale getirmeyi, bu sayede bunları daha kolay teşhis etmenizi ve buna direnç gösterebilmenizi sağlamayı amaçlıyorum. Çünkü narsisistler ayartıcıdır, bizi parmağında oynatır ve biz buna izin veririz, çünkü ayartılmaya müsaitizdir. Narsisist insanlar, özgüvenimize ilişkin bir sınav ve kendi narsisistik yönlerimizle yüzleşmemiz için bir fırsattır.

NARSIİZM

---

1. İlginç bir üçlü

Narsisizm, ayartma ve iktidar, ilginç bir üçlü oluşturuyor.

Narsisist olmak moda oldu. “Narsisist” etiketini süs olarak taşıyıp bununla gurur duyanların sayısı da az değil. Dikkat çekmeyi garantiliyor, ayrıca başarı, kariyer, zenginlik ve iktidarı destekliyor. Toplumumuzdaki narsisistik yapılar narsisistik filizlerin gelişmesini destekliyor, ama tersi de geçerli: Politika ve ekonomideki liderlik ne kadar narsisistçe ise narsisistik pozlar da sosyal olarak o kadar kabul edilir oluyor.

Ayartma narsisistik davranışın asli bir parçasıdır ve iktidara erişimde ve iktidarı muhafaza etmede büyük bir rol oynar. Narsisistik ilişkiler özünde kontrol ve nüfuza dayalı iktidar ilişkileridir. “Narsisist”, diğerlerini kendine bağımlı kılarak özerk kalabilir ve onlara hükmedebilir.

“Narsisistler” diğer insanları ayartırlar ve onları kendi istedikleri yöne doğru manipüle ederler. Bu, özel arkadaşlık

ve aşk ilişkilerinde görülür, ancak yönetici ve politikacılar da bu taktiği kullanırlar.

Kurunun yanında yaşı da yakmak ve güçlü ve nüfuzlu olan bütün insanları “narsisist” diye karalamak doğru olmaz. Tabii ki değiller. “Narsisist” kavramının kendisi bile çok tartışmalıdır, çünkü bize hiç de arzu ettiğimiz kadar net olmayan belli davranış biçimleri için bir açıklama sunar. “O bir narsisist,” cümlesi kurulduğunda herkes ne söylenmek istendiğini biliyor gibi görünür. Ancak ruhsal yaralarıyla, özdeğer duygusu için harcadığı çabayla, yetenekleriyle ve bir şeyleri kendine ve dünyaya kanıtlama eforuyla birey bunun ardında kaybolur. Bu nedenle aslında “narsisist” yoktur; “sadece” bireysel deneyimleriyle somut insanlar vardır ki bu deneyimler sayesinde ayartma ve iktidar yoluyla otoritelerini kabul ettirirler.¹ Narsisistik kişilerin kimliklerine giden kapı, kendilerini özdeşleştirdikleri büyüklenmeci bir maske oluşturma zorunluluğu hissetmeleri biçiminde, yanlış ayarlıdır. Dışarıya gösterdikleri, kişi olarak onları oluşturan şeylerin yalnızca bir bölümüdür. Kendileri bile bunun farkında değildirler, çünkü kendi anlayışlarına göre onlar dışarıya gösterdikleri şeydirler. “Parlıyorum, cezbediyorum, etkiliyorum, korkutuyorum – o halde varım.”

“Narsisist” kavramıyla damgalanmakta, yargılanmakta ve bir çekmeceye konmaktadırlar. Bu nedenle bu ifadeyi ben de severek kullanmıyorum. Kullanacaksam sadece tırnak içinde kullanıyorum. Ben daha ziyade narsisistik yapılardan, narsisistik bir tarzdan veya kişiliğin narsisistik bileşenlerinden bahsetmeyi tercih ediyorum.

---

1 Bkz. Eidenschink, 2003, s. 6.

---

2. Narsisizm nedir?

Narsisizmde temel konular, özdeğer ve her türlü araçla bu değeri elde etme ve yükseltme çabasıdır. İlginç bir şekilde, narsisist insanlar abartılı özdeğer duygularıyla dikkat çeker; kendilerine âşık gibi görünürler. Bu, içlerinde kendilerinden şüphe ettiklerini ve özdeğer sistemlerinin istikrarsızlığını gizler. Aslında yeterince iyi olamamaktan korkarlar, bu yüzden hep en iyi olmak zorundadırlar.

Eleştirel düşüncüyü ve karşıtlıklarla tartışmayı başaramazlar, çünkü bu, değersizlik duygusuyla temas etmelerine yol açar; ne olursa olsun, bunu önlemek zorundadırlar, çünkü bu yok olma korkusu ve derin bir çaresizlik duygusuyla ilişkilidir.

Görkemli maskenin ardında duygusal olarak ihmal edilmiş, gerçek kimliğinin onaylanmasına ve aynalanmasına* aç olan, çaresiz bir çocuk vardır.²

Ve bir yetişkin olarak kendini idare edebilmek için bu çocuğun kontrol altında tutulması gerekmektedir. Mükemmel maske biçimindeki sahte kimliğe saldıran her şey bu çaresizliğe dokunur. Eleştirinin bu kişilere yıkıcı bir etki yapmasına şaşırılmamalıdır. Ancak hayranlığın yokluğu veya yetersizliği de o çocuksu ihtiyaca dokunabilir.

İncinme ve reddedilmelerle baş etmek için gerekli esnekliğe de sahip değildirler. Bu durumlarda duygusal olarak dengeli bir tepki veremezler. Tepkileri ya depresif, ya taşkın bir öfke, inat ve şiddet olur. Bu tepkiler, kişinin önemsenmeye

---

(*) Aynalamak, bir kişinin belirli özellik veya davranışlarını kopyalayıp kendisine aynen yansıtmaktır. Biri bizi aynaladığında kendimizi görürüz ve bu tanıdık bir şey olduğu için rahatlarız. Bu, kişiye güven veren bir etkiye sahip olup hem terapi hem iletişim tekniği olarak kullanılmaktadır – ç.n.

2 Wolf.

ne kadar bağımlı ve kendiliğinin ne kadar zedelenmiş olduğunu gösterir.

Mesleki bağlamlarda narsisist insanlar çoğu kez şaşılacak kadar başarılı ve yeteneklidirler; sorunları daha çok insan ilişkilerinde ve yakın ilişkilerdedir. Çünkü güvensizlikler ve kendinden şüphe, mükemmel bir maskenin arkasında gizlenebilse de var olmaya devam ederler ve kişinin birisiyle duygusal olarak yakınlaştığı anlarda sıklıkla kendilerini açığa vururlar. Bu nedenle narsisist kişiler kendilerini diğer insanların üzerinde görerek ve onlarla gerçek anlamda ilişkiye girmeyerek bu durumlardan kaçınırlar. Mesafe, kendilerini daha iyi gizlemelerini sağlar.

Sadece başkalarıyla değil, kendileriyle de temastan kaçınırlar. Bu şekilde kendilerine hep yabancı kalırlar ve gerçekte kim olduklarını bilmezler. Bu eksiği başarılarla, statü sembollerleriyle ve başkalarını cezbetmeyle kapatmaya çalışırlar. Bunlarsız, hiç kimsedirler.

Özdeğer duygularını içeriden yönetmeyi hiçbir zaman öğrenmemiş olduklarından dışarıdan gelecek bağlılığa bağımlıdır. Yalnızca başkaları tarafından aynalanma üzerinden bir özdeğer elde ederler; bu ise yalnız kaldıkları ve kendilerini alkışlayan kimsenin bulunmadığı anlarda yıkılır. Bırakın sevmeyi, kendi kendilerini övemezler bile; bunun için çevreye, çevrenin dikkati, bağlılığı ve onayına ihtiyaçları vardır.

Bu zararlı narsisizmin karşısında bir de sağlıklı özdeğer duygusu anlamında olumlu narsisizm vardır.

Özdeğer duygusu dalgalanmaları sağlıklı narsisizmde de vardır; ancak kişi özeleştirici ile kendinden memnun olma kutupları arasında duruma göre, kendi değerini küçültme ve büyütmede aşırıya kaçmadan gider gelir.³

---

3 Bierhoff/Herner, s. 94.